

Franšīzes līguma dalībnieku pienākumi un tiesības

09.10.2017.

AUTORS

Viktorija Jarkina

ZAB "Sorainen"

zvērīnāta advokāte, Dr.iur.

<http://www.itiesibas.lv/raksti/komerclikuma/komerctiesibas/fransizes-regulejums-latvija/12369>

Turpinot analizēt Komerclikumā (KL) paredzēto franšīzes līguma regulējumu, pētīsim, kādas tiesības un pienākumi ir franšīzes devējam un franšīzes ņēmējam, kā izbeigt franšīzes līgumu un kādi konkurences tiesību noteikumi jāievēro šajā gadījumā.

Intelektuālā īpašuma aizsardzība

Franšīzes devējam, protams, jābūt ieinteresētam rūpēties par savām intelektuālā īpašuma tiesībām, no kurām atkarīga visa franšīzes tīkla veiksmīga funkcionēšana un atpazīstamība. Tomēr, lai izvairītos no iespējamām negatīvajām sekām, šāda prasība ir ietverta [KL](#), paredzot franšīzes devējam pienākumu nepārtraukti rūpēties par savām intelektuālā īpašuma tiesībām.

Jānorāda, ka šāda [likuma](#) prasība nav attiecināma uz gadījumiem, kad franšīzes devēja intelektuālā īpašuma tiesības ir apdraudētas (atņemtas) no franšīzes devēja neatkarīgu iemeslu dēļ, kurus viņš nevarēja un viņam nevajadzēja paredzēt.

Pienākums sniegt atbalstu

Franšīzēs devējam ir pienākums sniegt atbalstu franšīzes ņēmējam. Atbalsta veids un apjoms atkarīgs no franšīzes specifikas un līguma noteikumiem.

Praksē atbalsts nereti ietver sākotnējās vai regulārās franšīzes ņēmēja apmācības. Tas var būt arī atbalsts:

- franšīzes vadībā;
- franšīzes atrašanās vietas izvēlē;
- mārketingā;
- grāmatvedības, juridiskajos, IT, kā arī citos jautājumos.

Franšīzes devēja atbalsts ir svarīgs visa franšīzes tīkla veiksmīgai funkcionēšanai, tādēļ ieinteresētas ir abas franšīzes līguma puses. Parasti praksē franšīzes devējs izstrādā vadlīnijas, kurās sīki raksturotas vairākas praktiskas lietas, tostarp prasības personāla apģērbam, telpu vizuālajam noformējumam, mēbelēm u.c. Tāpat iespējami gadījumi, kad šādas vadlīnijas

(rokasgrāmatas) pieejamas *on-line* režīmā ierakstu veidā vai tiek nodrošināts vispārējs *on-line* atbalsts.

Pienākums brīdināt

Tāpat franšīzes devējam [KL](#) noteikts pienākums brīdināt franšīzes ņēmēju par piegādes apjoma samazinājumu un piegādes termiņa nokavējumu. Šāda prasība ir nozīmīga praksē, jo franšīzes līgumā franšīzes ņēmējam var būt noteikta prasība pirkt kādus produktus tikai no franšīzes devēja vai viņa norādītās personas. Tādēļ, lai mazinātu franšīzes ņēmēja negatīvās sekas par uzņemto saistību neizpildi no viņa neatkarīgu iemeslu dēļ, ir gadījumi, kad atbildība būtu jāuzņemas arī franšīzes devējam.

Franšīzes ņēmēja kontrole

Lai franšīzes devējs varētu pārbaudīt franšīzes ņēmēja darbības atbilstību līguma noteikumiem, franšīzes devējam ir ar [likumu](#) piešķirtas tiesības pārbaudīt franšīzes ņēmēja darbību, tostarp arī ierodoties franšīzes ņēmēja darba, preču pārdošanas, ražošanas vai pakalpojumu sniegšanas vietā. Īstenojot kontroli, franšīzes devēja pamatmērķis ir rūpēties par kvalitāti un vienotu standartu ievērošanu.

Kontrole ir svarīga arī otrai pusei, proti, franšīzes ņēmējam, jo, īstenojot franšīzes veiksmīgu darbību – identificējot un novēršot trūkumus / nepilnības, franšīzes ņēmējam ir iespēja uzlabot savus biznesa rādītājus, kas nodrošina vairāk apmierinātu klientu, lielāku peļņu utt.

Kopīgas intereses

[KL](#) paredzēts franšīzes ņēmēja pienākums informēt franšīzes devēju ne tikai par savu franšīzes līguma saistību izpildi, bet arī par problēmām, tiesvedībām, dalīties ar pozitīvo pieredzi un inovācijām franšīzes izmantošanā un komercdarbības veicināšanā. Informācijas sniegšana ir abu franšīzes līguma pušu interesēs, jo franšīzes ņēmējs ir ieinteresēts zināt aktuālo informāciju, kas var palīdzēt viņam ne tikai vadīt franšīzes biznesu, bet arī, iespējams, attīstīt to tehniski, savukārt franšīzes devējs ir ieinteresēts, lai franšīzes ņēmējs kā kopīga franšīzes tīkla elements strādātu iespējami sekmīgāk.

Franšīzes līguma izbeigšana

Aplūkojot franšīzes līguma pirmstermiņa izbeigšanas iespējas, ir jāuzmanās un jāatceras, ka [KL](#) tieši franšīzes līgumam ir noteikti izņēmumi no Civillikuma [1587.pantā](#) noteiktā līguma saistošā spēka.

[KL](#) paredzēts, ka franšīzes līguma puses var vienaspusēji atkāpties no franšīzes līguma, ja saistību izpilde kļuvusi pārmērīgi apgrūtināta saistībā ar objektīvu apstākļu izmaiņām vai pirms franšīzes līguma noslēgšanas līdzējs sniedzis nepatiesas ziņas par apstākļiem, kam ir būtiska nozīme, slēdzot franšīzes līgumu. Ja franšīzes līguma puse nevēlas paredzēt iespējas pirms termiņa izbeigt līgumu saistībā ar objektīvu apstākļu izmaiņām, ieteicams iekļaut franšīzes līgumā noteikumu, ka puses atsakās izmantot šādas tiesības vai nav uzņēmušās apstākļu izmaiņu risku.

Konkurences tiesības

Franšīzes līgumam, kas ir vertikāla vienošanās, paredzēts attiecīgs regulējums Eiropas Savienības konkurences tiesībās, tostarp arī attiecībā uz vienošanos, ar kuru tiek ierobežota franšīzes ņēmēja profesionālā darbība pēc franšīzes līguma izbeigšanās.

Šāds regulējums nav iekļauts [KL](#). Tā vietā [KL](#) ietverta norma, atbilstoši kurai ar [likuma](#) noteikumiem nav ierobežots tiesiskais regulējums, kas par franšīzes līgumu ietverts konkurences tiesību jomu regulējošajos tiesību aktos, tādējādi novēršot iespējamās kolīzijas starp [KL](#) un vertikālo vienošanos regulējumu konkurences tiesībās.